

Wandelnet
Startpunt voor wandelend Nederland

INFOBLAD

OMGEVINGSWET

KANSEN VOOR WANDELEN

OMGEVINGSWET: NIEUWE KANSEN VOOR WANDELEN

In de nieuwe Omgevingswet vallen 'routenetwerken voor wandelen' voor het eerst officieel onder de definitie van 'infrastructuur'. Dat biedt nieuwe kansen om letterlijk meer ruimte te maken voor de mens te voet. Een betere loopomgeving vraagt beperkte investeringen en heeft een hoog maatschappelijk rendement. Wandelnet inspireert u graag met kennis, informatie en praktijkvoorbeelden.

Wat zijn routenetwerken voor wandelen?

Gemarkeerde wandelroutes die met elkaar verbonden zijn en samenhangen.

- Lange-Afstand-Wandelpaden (LAW, wit-rood gemarkeerd)
- Streekpaden (geel-rood gemarkeerd)
- Regionale routenetwerken (diverse markeringen)

Omgevingsbeleid met meer ruimte voor lopen draagt bij aan:

- gezonde en prettige leefomgeving
- sociale verbinding
- duurzame mobiliteit
- de lokale economie/economische waarde
- een groene en klimaatbestendige omgeving

MARIEKE VAN BRUSSEL,

stadsergonoom en adviseur verkeersontwerp gemeente Zwolle:

Bij het ontwerp van de transformatie Spoorzone in Zwolle is het hele autosysteem aangepast, zodat de voetganger en de fietser op nummer één staan. Zo komt er meer ruimte voor vergroening (klimaat, verblijfskwaliteit, biodiversiteit). Het Engelenpad, een route voor wandelaars van de binnenstad naar de rivier de IJssel is de drager van de gehele stedelijke ontwikkeling. Deze route gaan we de komende jaren realiseren, met mooie en interessante pleinen en groene plekken. Bijzonder is ook de spectaculaire 'opgetilde straat' over het station heen, de passerelle, speciaal voor voetgangers."

WANDELEN: GOED VOOR DE GEZONDHEID

Minder kans op overgewicht

Een uur stevig lopen (5 km) kost ongeveer 240 kcal

Goed voor hart en bloedvaten

Verlaagt bloeddruk en cholesterol, risico op hartproblemen daalt met 50% bij 1 uur per week actief wandelen

Helpt tegen diabetes

Dagelijks wandelen: 58% minder kans op diabetes type 2

Minder kans op hersenziekten

Wekelijks 2 uur wandelen: 30% minder kans op beroerte

Verbeterd psychische gezondheid

Elke dag een half uur wandelen: minder stress, depressieve gevoelens en angststoornissen

WANDELEN: GOED VOOR DE ECONOMIE

Meer omzet winkels

Meer omzet horeca

Hogere waarde vastgoed

Bron: Verkenning effecten van investeren in lopen (CROW 2018) en Lopen loont (CROW 2014)

WAAR WANDELEN WE GRAAG

24%
Bos

22%
Eigen wijk

21%
Stad

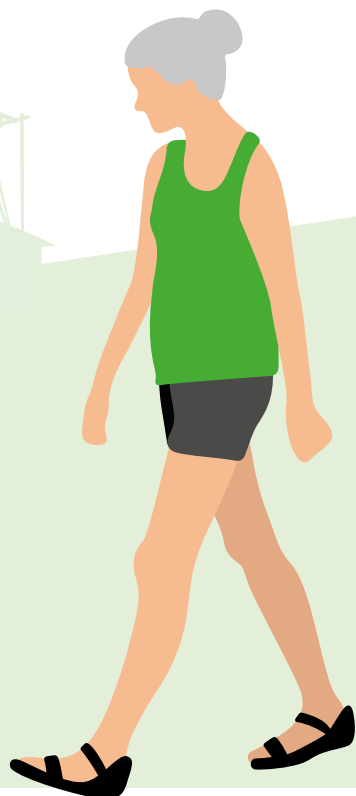
18%
Landelijk

Bron: Nationale Wandelmonitor

BEGRIPPEN

Wandelaar: iemand die te voet gaat voor plezier of sport (recreatief)

Voetganger: iemand die zich te voet verplaatst met functioneel doel (utilitair)

NIEUW IN OMGEVINGSWET: ROUTENETWERKEN WANDELEN DEEL VAN INFRASTRUCTUUR

De Omgevingswet regelt dat infrastructuur onderdeel is van de fysieke leefomgeving. Nieuw is dat nu ook 'routenetwerken voor wandelen' onder de definitie van infrastructuur vallen. De infrastructuur voor wandelen dient daarmee expliciet onderdeel te zijn van het omgevingsbeleid van Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen.

Dit zegt de Omgevingswet over infrastructuur:

infrastructuur: wegen en vaarwegen, **waaronder routenetwerken voor wandelen**, fietsen en varen, spoorwegen, havens, luchthavens, energie-infrastructuur, telecommunicatie-infrastructuur, buisleidingen, openbare hemelwater- en ontwateringsstelsels en vuilwaterriolen, infrastructuur voor watervoorzieningswerken als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Drinkwaterwet en andere vitale infrastructuur; (uit: BIJLAGE BIJ ARTIKEL 1.1 OMGEVINGSWET, Onderdeel A.: Begrippen)

Het **Besluit Kwaliteit leefomgeving (Bkl)**, onderdeel van de Omgevingswet, schrijft onder andere voor aan welke regels gemeenten zich moeten houden bij het maken van omgevingsplannen. In het Bkl is deze regel opgenomen over het behoud van fiets- en wandelroutes:

"Voor zover een omgevingsplan voorziet in nieuwe ontwikkelingen die de landelijke fiets- en wandelroutes (...) kunnen doorsnijden, wordt het belang van de instandhouding van deze fiets- en wandelroutes bij het omgevingsplan betrokken."

(uit: Besluit kwaliteit leefomgeving, Artikel 5.161b, behoud landelijke fiets- en wandelroutes)

In de recent vastgestelde Nationale Omgevingsvisie (NOVI, 2020) krijgt het belang van lopen expliciete aandacht.

- Het Rijk verklaart dat landelijke, recreatieve fiets- en wandelroutes van 'nationaal belang' zijn, in verband met het 'waarborgen en bevorderen van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving'.
- In de City Deal Ruimte voor Lopen (2020) denken gemeenten, rijksoverheid en maatschappelijke organisaties samen na over een beter stedelijk loopbeleid. De partners onderzoeken bijvoorbeeld de samenhang tussen een loopvriendelijke omgeving en mobiliteit, gezondheid, groen in de stad, openbare ruimte en veiligheid.

Provincies nemen de wandelinfrastructuur op in hun omgevingsvisies en zien die als onmisbare schakels in het recreatieve netwerk. Ook investeren meerdere provincies in een beter beloopbare omgeving.

DRS. IR. ANNE KONING, gedeputeerde provincie Zuid-Holland:

"We lopen heel wat af gedurende de dag. Heel belangrijk, want lopen draagt bij aan onze gezondheid en ons welzijn. Het is bijna zo vanzelfsprekend dat we lopen beleidsmatig soms vergeten. Een gemiste kans, want investeringen in een beter beloopbare leefomgeving bieden veel kansen. Zo draagt lopen naast gezondheid en welzijn bij aan bereikbaarheid en welvaart en aan het sparen van ruimte en energie. En dat bevorderen we graag. Daarom steunen we dit type initiatieven en delen we kennis. Zo stelt de provincie in 2021 800.000 euro beschikbaar om beweeginitiatieven uit de samenleving te bevorderen. Direct om de hoek in de eigen buurt, maar ook buiten de stad."

RUIMTE VOOR LOPEN DRAAGT BIJ AAN:

Gezonde leefomgeving

Een beweegvriendelijke omgeving stimuleert de gezondheid en vermindert stressklachten

Vergroening omgeving

Een loopvriendelijke omgeving is bijna altijd groener en klimaatbestendiger, vanwege wateropslag en minder hittestress.

Sociale verbinding

Meer mensen op straat stimuleert ontmoeting en zelfredzaamheid, ook van ouderen en mindervaliden.

Duurzame mobiliteit

Vermindert vervuiling, verkeersdruk en beslag op schaarse ruimte.

Stimuleert de lokale economie

Omzet horeca en detailhandel stijgt, vastgoedwaarde neemt toe in gebieden waar het prettig verblijven is.

OMGEVINGSVISIE: PRACHTIGE KANSEN VOOR LOPEN

De omgevingsvisie biedt prachtige kansen voor lopen en wandelen. Denk aan thema's als mobiliteit, gezondheid, veiligheid, duurzaamheid en recreatie. Lopen levert een waardevolle bijdrage aan genoemde thema's en vraagt relatief weinig investeringen. De omgevingsvisie vraagt een beetje 'omdenken' in vergelijking met het vroegere ruimtelijke beleid: wandelen is meer dan infrastructuur intekenen, het is van waarde voor diverse beleidsterreinen.

Concreet: aandacht voor lopen in de gemeentelijke omgevingsvisie

Kwaliteit van infrastructuur

- Waar mogelijk aparte voetpaden; geen medegebruik van wegen of fietspaden.
- Voorkomen en wegnemen van barrières (verkeerswegen, spoorlijnen, industriegebieden).
- Voor wandelaars: liefst onverhard (graspad, bospad, zandweg, karrenspoor, oever etc.)
- Voor voetgangers: obstakelvrij en verkeersveilig.
- Fijnmazig, stimuleert lopen.

Openbare ruimte

- Bewegvriendelijke leefomgeving in stad en dorp.
- Maak de omgeving groener.
- Veilige omgeving bevordert lopen.
- Verhoog de verblijfskwaliteit, inrichten op beleving.
- Stem lopen af op bereikbaarheid ov.

Voetgangersvriendelijke steden en dorpen

- Bij plannen voor de (her)inrichting van wijken het STOP-principe toepassen: eerst stappen (lopen), dan trappen (fietsen), dan openbaar vervoer en als laatste de personenauto.
- Al bij eerste ontwerp aandacht hebben voor aantrekkelijke en veilige looproutes.
- Omschrijf loopcomfort als eis voor route voetgangers : voldoende ruimte en fysiek comfort: vlakke, slipvaste en stevige verharding.

BERT BOETES

Vrijwilliger Expertteam Omgevingswet bij Wandelnet is onder meer actief in Epe:

"Ik vind het een kans om in de omgevingsvisie van Epe actieve mobiliteit de plek te geven die het verdient. Dat doe ik door wandelen en fietsen integraal te betrekken bij thema's als leefbaarheid, gezondheid, veiligheid, duurzaamheid en gastvrijheid. In de praktijk zit ik bijvoorbeeld bij ambtenaren aan tafel van verkeer, ruimte, sport, bewegen en onderwijs. Wandelen en fietsen dragen positief bij aan al deze thema's binnen de omgevingsvisie."

OMGEVINGSWAARDEN IN HET OMGEVINGSPLAN

Het begrip omgevingswaarde is belangrijk in de omgevingsvisie. Het is een instrument om het beleid van de omgevingsvisie concreet uit te voeren. Een omgevingswaarde moet objectief en meetbaar zijn vast te stellen.

Loopbewust beleid kan worden vertaald naar deze twee specifieke omgevingswaarden:

• **Beloopbaarheid**

Beloopbaarheid is een maat voor het gemak waarmee in een gebied gelopen kan worden en is bijvoorbeeld afhankelijk van mogelijk obstakels, maar ook van persoonlijke beleving. Komt de beloopbaarheid onder een bepaalde waarde dan moet de gemeente in actie komen om de beloopbaarheid te verbeteren.

• **Beweegvriendelijkheid**

Een beweegvriendelijke omgeving is een leefomgeving die mensen faciliteert, stimuleert en uitdaagt om te bewegen, te spelen en te sporten. Dit heeft een positief effect op bijvoorbeeld de leefbaarheid, sociale cohesie en gezonde leefstijl en algemeen welbevinden.

Kijk voor praktische toepassingen beloopbaarheid en beweegvriendelijkheid in omgevingsvisies op www.werkenaanwandelen.nl

WANDELNET: KENNISEXPERT VOOR OVERHEDEN

Op landelijk, regionaal én lokaal niveau maakt Wandelnet zich sterk voor de belangen van wandelaars en voetgangers. We zijn kennisexpert op het gebied van inpassen van het wandelbelang in beleidsthema's als sport, natuur, ruimte, mobiliteit en gezondheid. Wandelnet zit bij het Rijk, alle provincies en veel gemeenten aan tafel en doet voorstellen over de rol van wandelen/lopen in het gemeentelijk omgevingsbeleid.

Dit heeft Wandelnet te bieden als kennisexpert in het gemeentelijk omgevingsbeleid:

- **Deskundige en ervaren vrijwilligers; belangenbehartigers in elke provincie en expertteam Omgevingswet**
Onze deskundige vrijwilligers werken in alle provincies samen met gemeenten om de kwetsbare infrastructuur van de wandelaar te beschermen en behouden. Deze regionale belangenbehartigers worden ondersteund door een expertteam Omgevingswet en een professional belangenbehartiging van Wandelnet.
- **Dossier Omgevingswet en wandelen**
Bundeling van goede voorbeelden, achtergrondinformatie, documenten, feiten en cijfers.
Zie www.werkenaanwandelen.nl/omgevingswet
- **Platform Ruimte voor Lopen**
Wandelnet is samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en kennisplatform CROW initiatiefnemer en trekker van het platform Ruimte voor Lopen waar meer dan vijftig partners (overheden, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties) bij zijn aangesloten.
Zie: www.ruimtevoorlopen.nl
- **Feiten en cijfers**
Wandelnet doet zelf onderzoek naar (de waarde van) wandelen. Dat levert unieke en interessante feiten en cijfers op, zie onze website. Ook vindt u hier data over voetgangersvriendelijke steden, wandelen in Nederland en het Model beweegvriendelijke omgeving. Zie www.wandelnet.nl/feiten-cijfers

COLOFON

Uitgave Wandelnet, juni 2021
Contact www.werkenaanwandelen.nl Frank Hart
Tekst Ineke van Arnhem
Vormgeving Buro 28

WANDELNET maakt zich sterk voor het belang van wandelen in Nederland. Samen met 900 vrijwilligers en partners zetten we ons in voor het beschermen, behouden en uitbreiden van een veilige en aantrekkelijke infrastructuur voor de wandelaar. Wandelen is leuk en gezond en draagt bij aan economisch ontwikkeling en een duurzame samenleving.

www.wandelnet.nl | info@wandelnet.nl